

GLASNIK OPĆINE KLIS

Glasilo Općine Klis

Travanj, 2021. - Broj 16

SADRŽAJ

MANDATNO IZVJEŠĆE - 2017. – 2021.	3
Školstvo i predškolstvo	3
Demografske mjere	4
Komunalni projekti i aktivnosti	4
Razvoj turizma i projekti na tvrđavi	7
Aktivnosti u kulturi i sportu	9
Pomoći potrebitima i gospodarstvu ...	11
Radovi na ljetnoj pozornici	
otkrili artefakte	12
Ana Šarin gradi kuću u Prugovu	13
Žrtva Petra Kružića	
u bitci na Jadru	14
Zelena energija: gradi se prva	
solarna elektrana	15
Knjige čitaj, o ekologiji i baštini pitaj	16
Obnova škole u Brštanovu	17
Novo ruho Paraćevih freski	17
Čišći bunari, čatrnje, Bađana...	18
Kraljevski moćna, tajanstvena	
i teško osvojiva tvrđava Klis	19
Darovi ženama	22

Besplatno glasilo Općine Klis

Izdavač:

Općina Klis,

Iza Grada 2, 21231 Klis

Telefon: 021/240-292

mail: info@klis.hr; www.klis.hr

Glavni i izvršni urednik: Ivica Vetma

Lektura: Lea Smolaka

Fotografije: Ivo Pervan, Mirko Bojić,

Ante Mula, Goran Leš i Ivica Vetma

Tisk i grafička priprema:

Dalmacijapapir Split

*Sve nepotpisane tekstove potpisuje
uredništvo*

MANDATNO IZVJEŠĆE - 2017. – 2021.

ŠKOLSTVO I PREDŠKOLSTVO

Sustavnim ulaganjem u školstvo i predškolstvo Općina Klis poboljšala je uvjete života njezinih najmladih stanovnika, ali i njihovih roditelja. Obnovljena su i uređena dječja igrališta u mjestima Klis Kosa, Broćanac, Dugogabe, Konjsko, Korušće i Donja Rupotina, aplicirano za izgradnju sportskog centra na

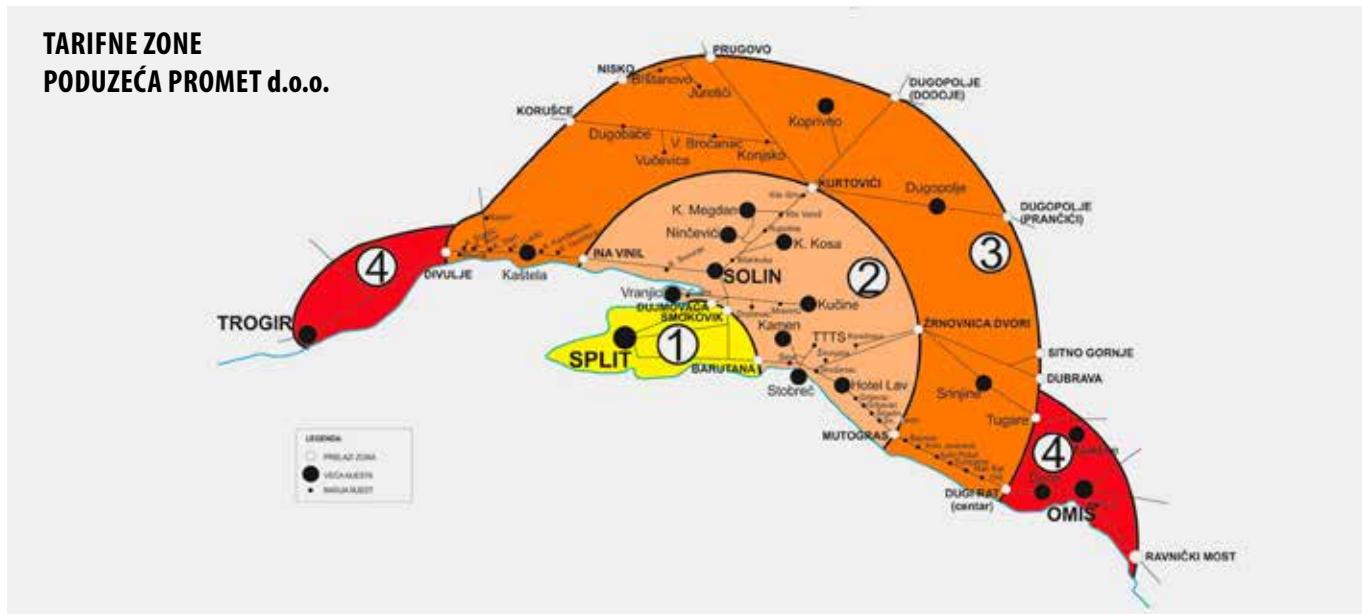
Mezanovcima, a u tijeku su radovi na izgradnji nogometnog igrališta u Prugovu. Završetkom rekonstrukcije bit će omogućeno bavljenje sportskim aktivnostima profesionalnim i rekreativnim sportašima, ali i djeci predškolske, osnovnoškolske i srednjoškolske dobi te djeci s poteškoćama u razvoju.

Osim igrališta, sve su škole i vrtići moderno opremljeni. Obnovljena je škola u Prugovu, a u tijeku je priprema dokumentacije za energetsku obnovu škole u Brštanovu. Za osnovnu

školu u Klisu izrađuje se projektna dokumentacija za dvoranu. Općina Klis sustavno osigurava finansijsku potporu za učenike i studente: 65 đaka i studenata na području Općine primaju stipendiju. I ove godine osigurane su besplatne radne bilježnice, mape i atlasi za sve osnovnoškolce, a financiran je i predškolski i školski odgoj za više od 500 djece.

Općina Klis uvela je sufinanciranje privatnih vrtića, a u 2020. otvorene su i prve jaslice u sklopu Dječjeg vrtića sv. Roko, stoga je Općina u prethodnoj godini po prvi put u svojoj povijesti imala redovan upis u jaslički program. Jaslice su smještene u prizemlju Dječjeg vrtića koji je ovim putem postao bogatiji za

novi dnevni boravak, blagovaonicu i kuhinju. Također, otvorena su nova radna mesta za dvije odgajateljice, spremaćicu te polaznika stručnog osposobljavanja.

ćine Klis kao poželjnog i perspektivnog mesta za život, posebice za mlade obitelji.

DEMOGRAFSKE MJERE

Već dvije godine zaredom Općina Klis, među rijetkim gradovima i općinama u Hrvatskoj, bilježi pozitivan prirodni prirast. Pozitivan trend nastavio se i u 2020., kada je Općina Klis prva u Splitsko-dalmatinskoj županiji uvela dvije važne demografske mjere: status roditelja odgajatelja i pomoć mladim obiteljima da po povoljnim uvjetima osiguraju zemljište za izgradnju obiteljske kuće.

U Općini su potpisani ugovori s jedanaest roditelja koji su, zahvaljujući demografskoj mjeri statusa roditelja odgajatelja, ostvarili novčanu naknadu. Novčana pomoć isplaćuje se na mjesечноj razini i iznosi: 3.000 kuna obiteljima s troje djece, 3.500 kuna obiteljima s četvero djece te 4.000 kuna obiteljima s petero i više djece, sve u neto iznosu. Prvi ugovor o dodjeli zemljišta po povoljnim uvjetima za mlade obitelji potpisana je 16.2.2021., u naselju Prugovo, a očekuje se i dolazak drugih obitelji koje će na ovaj način riješiti stambeno pitanje. Navedene demografske mjere usmjerene su na stvaranje Op-

KOMUNALNI PROJEKTI I AKTIVNOSTI

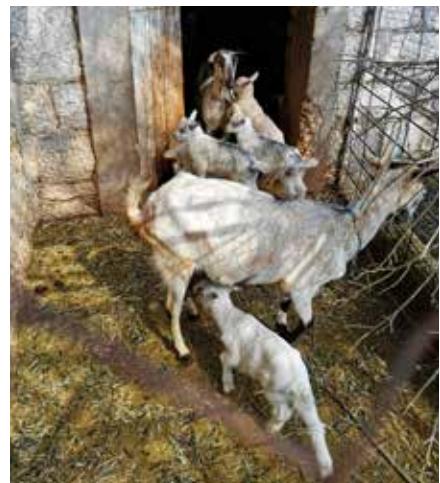
Općina Klis potpisala je ugovor stoljeća o izgradnji kanalizacijske i vodoopskrbne mreže u općini aglomeracije Split-Solin. Radi se o najvećem infrastrukturnom projektu u povijesti, kojim će se izgraditi sekundarna kanalizacija, te izgraditi i poboljšati vodoopskrbni sustav za Bašiće, Klis Kosu, Majdan, Varoš i Megdan. Trenutno je u tijeku postupak javne nabave za izgradnju sekundarne kanalizacijske mreže u Klisu, vrijedne 86 milijuna kuna. Nakon navedenih radova sve prometnice će se u punom profilu presvući novim asfaltnim slojem. Tako-

der, cijelo područje Zagore vraćeno je u zonski sustav javnog prijevoza.

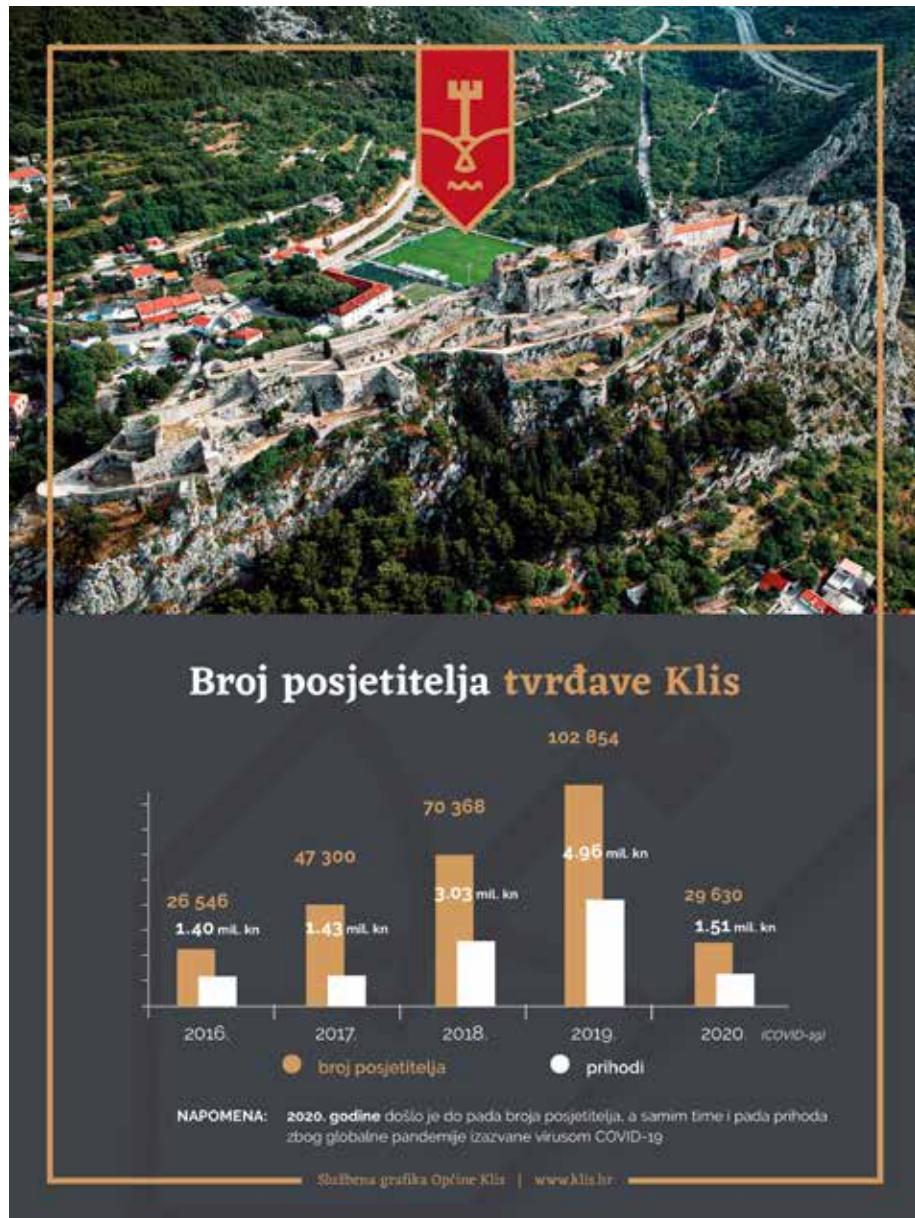
U suradnji sa ŽUC-om Splita započela je rekonstrukcija stare kliške ceste i uređenje Ulice Petra Kružića, od Rupotine do centra Klisa. Uređene su mnoge nerazvrstane ceste, završeno je asfaltiranje cesta u Korušcima i Prugovu te je saniran dio ulica na području Megdana i Mezanovaca. Potpisani je ugovor o izgradnji vodoopskrbnog sustava Vučevice. Takoder, Hrvatske ceste prihvatile su inicijativu Općine za rekonstrukciju državne ceste kroz Prugovo te se očekuje raspisivanje natječaja za projektiranje, a potom i za rekonstrukciju. Osim toga, nakon što je uvršten u županijski prostorni plan, Općina Klis naručila je idejno rješenje tunela Kočinje brdo. Sukladno Planu gospodarenja otpadom Općina

Klis dobila je prvo reciklažno dvorište mobilnog karaktera, a postavljeno je i 13 novih zelenih otoka. Uz to, na veliku radost stanovnika Općine zatvoren je tupinolom u Majdanu te slijedi zatvaranje kamenoloma u Klis Kosi. Ove djelatnosti zamjenit će ulaganja u obnovljive izvore energije, koji su naša budućnost.

Otkupom zemljišta i izradom projektne dokumentacije nastavio se projekt proširenja groblja i izgradnja mrtvačnica. Otvorena je mrtvačnica na groblju sv. Kate u Klisu, a izgradnja mrtvačnice u Dugobabama je pri završetku. Također, donesen je plan gospodarenja poljoprivrednim zemljištem, a u pripremi je i natječaj za OPG-ove (sufinanciranje bušotina za vodu na poljoprivrednim parcelama te pomoći stočarstvu).

RAZVOJ TURIZMA I PROJEKTI NA TVRĐAVI

2017. Općina Klis predstavila je dva važna projekta koja se tiču kliške tvrđave: 'Fortress ReInvented. Inovativni pristup i digitalni sadržaj na povijesnim tvrđavama' i 'Inovativni pristup i digitalni sadržaj na povijesnim tvrđavama', kojima je uređena tvrđava.

Odlukom Vlade, nakon 500 godina, 2018. kliška je tvrđava dana na upravljanje Općini Klis i vraćena Klišanima. Sukladno tome, Općina Klis sustavno je ulagala u razvoj turizma i tvrđavu kao glavnu turističku destinaciju. Povodom 370. obljetnice oslobođenja Klisa od Turaka,

ali i brojnih projekata revitalizacije tvrđave i nadolazećih manifestacija, predstavljen je i novi vizualni identitet tvrđave Klis, čiji autor je Ante Filipović Grčić iz šibenskog studija "2fg". Novi vizualni identitet tvrđave Klis temelji se na položaju Klisa na strmoj hridi u klancu koji razdvaja Kozjak i Mosor, a koji je i ključ Dalmacije na putu od Jadranse obale do Zagore i obrnuto.

Proteklih godina tvrđava bilježi veliki porast posjećenosti kako među domaćim, tako i među stranim turistima, što je 2019. rezultiralo rekordnom brojkom od 102 000 posjetitelja. Iste godine, na Danima turizma u Hvaru Općini su pripale dvije turističke nagrade.

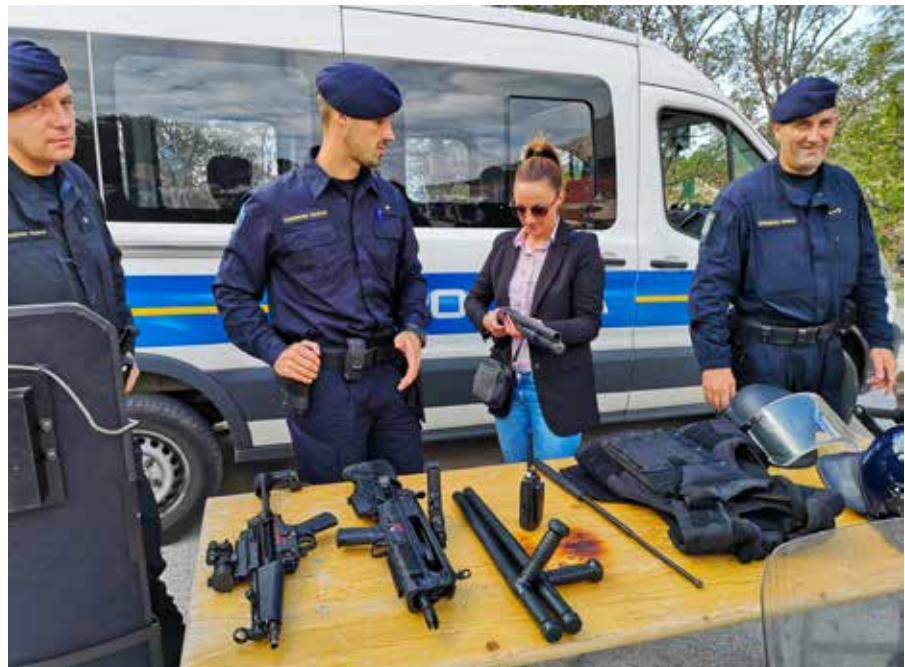

Vrijeme bez posjetitelja na tvrđavi Općina Klis je iskoristila kako bi unaprijedila postojeće sadržaje, ali i sanirala stepenice, zidove i ulaze tvrđave. Osim toga, nastavljena je njezina revitalizacija izgradnjom ambijentalne i svečane rasvjete, koja je učinila tvrđavu još atraktivnijom. Članovi povijesne postrojbe 'Kliški uskoci' vikendom oživljavaju povijest srednjeg vijeka nudeći besplatne škole mačevanja i streličarstva. Organiziranjem zabavnih sadržaja tvrđava je postala poželjna destinacija za obitelji s djecom, koje žele uživati u mirnom obiteljskom izletu.

U podnožju tvrđave otvoren je Interpretacijski centar u kojem se mogu doznati zanimljive specifičnosti kliškog kraja i njegove povijesti. Zahvaljujući uspješnom povlačenju europskih sredstava, Općina Klis je putem ITU mehanizma Urbane aglomeracije osigurala sredstva kojima će se na kliškoj tvrđavi izgraditi i opremiti nova ljetna pozornica. Osim ljetne pozornice, u tijeku je i rekonstrukcija Topničke vojarne, sanacija Malog kvartira te zaštita tvrđave od vegetacijskog bilja.

Općina Klis dobiva i novu turističku atrakciju – prepoznata je vrijednost prirodnog fenomena u dolini Rajčica, najpoznatijoj po deset prirodnih i gotovo savršeno simetričnih bunara u suhozidu. Izgrađeni su šumski i poljski putevi, među kojima je od posebne važnosti onaj koji vodi do bunara Rajčica. 2017. godine osigurana je dostupnost ovom iznimnom lokalitetu, a pomoću sred-

stava iz EU fondova omogućeno je uređenje poučne staze i izletišta Nisko-Rajčice, koji će bunare Rajčice, simbol dalmatinske unutrašnjosti, staviti u funkciju kulturnog turizma.

AKTIVNOSTI U KULTURI I SPORTU

Uređen je objekt DVD-a Klis te je dobivena građevinska dozvola za izgradnju vatrogasnog poligona u Vučevici. Dobrovoljnom vatrogasnom društvu Klis odobren je

projekt 'Klis u centru – Partnerstvo za aktivnu zajednicu', putem kojeg će život zajednice u općini Klis biti obogaćen osnivanjem Društvenog centra Klis, smještenog u prostorijama Doma kulture Jozo Buliga. Organiziranjem aktivnosti u Društvenom centru oživjet će društveni život zajednice, a mještani će se dodatno povezati. Ulaganja nisu zaobišla ni domove u Klis Kosi, Niskom i Konjskom.

Svake godine Općina Klis u suradnji s PU Splitsko-dalmatinske županije organizira 'Sajam mogućnosti', program za najmlađe stanovnike općine. Ovim putem djeca

imaju mogućnost popričati s policajcima, vatrogascima, liječnicima, sportskim djelatnicima iz različitih sportova, pripadnicima HGSS-a i HAK-a, te mažoretkinjama i Kliškim uskocima.

Na stadion NK Uskok Klis postavljeni su reflektori, a u okolini Klisa izgrađene su i uređene biciklističke staze. Također, izgrađeni su šumski (Nisko - Ljubeć - Kita, Klis - Kosa,) i poljski putevi, među kojima je od posebne važnosti Brštanovo koji vodi do bunara Rajčica. Potpisani je i ugovor za rekonstrukciju zapuštenog nogometnog igrališta u naselju Prugovo, koji će nakon završenih radova postati središte za razvoj kvalitetnih sportskih programa, kako za profesionalne tako i za rekreativne sportaše te djecu svih dobi.

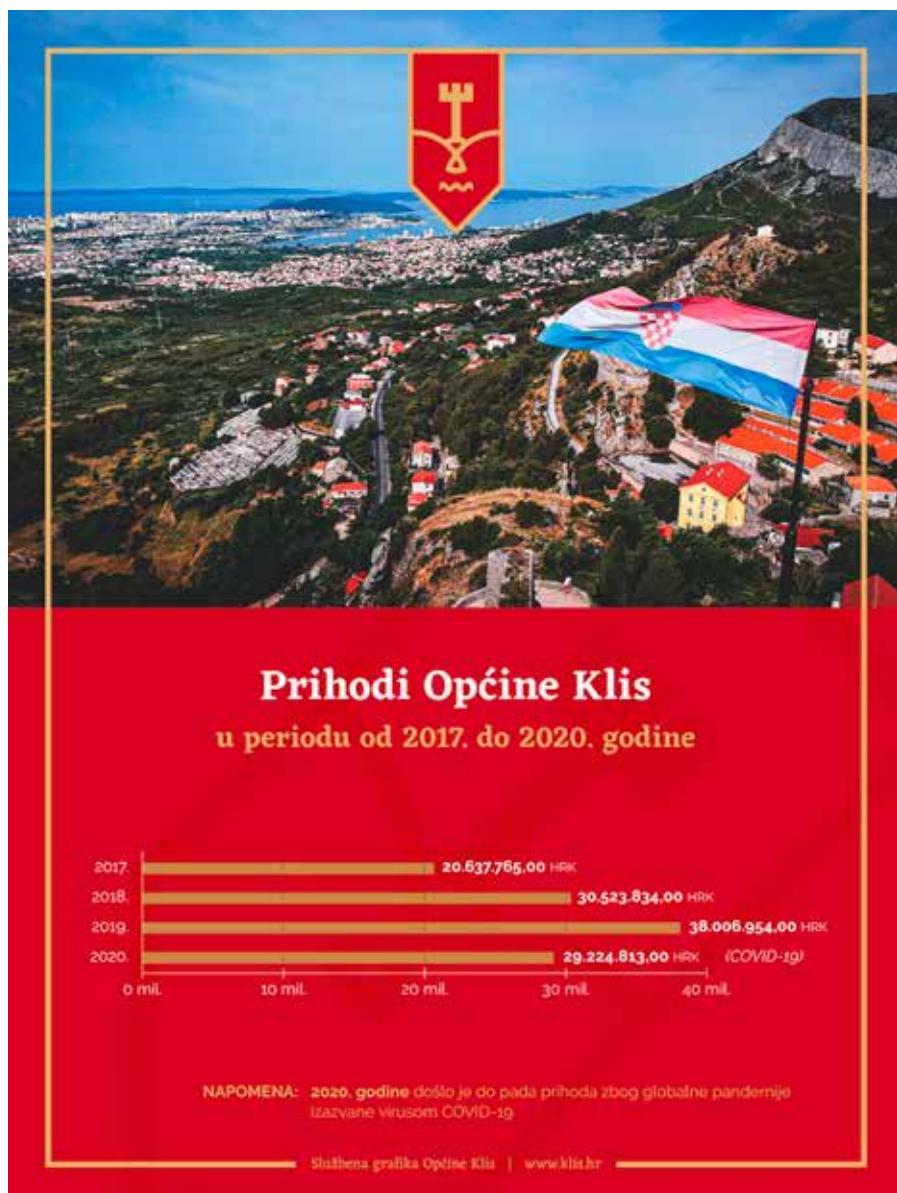
POMOĆ POTREBITIMA I GOSPODARSTVU

Općina Klis nositelj je projekta 'Prilika za rad' iz programa Zaželi u koji su još uključeni partneri: općine Lećevica, Dicmo, Dugopolje i Prgomet, Udruga MI iz Splita, Centar za socijalnu skrb i Hrvatski zavod za zapošljavanje, a u potpunosti je financiran kroz Europski socijalni fond. Kroz projekt 'Prilika za rad' koji se provodi od 2018. uključena su 43 korisnika o kojima skrbi 7 žena.

Proračun Općine Klis 2017. godine iznosio je 20.6 milijuna kuna, a do početka pandemije COVID-19 isti je gotovo udvostručen. Čelni ljudi Općine posebno su ponosni na najvišu ocjenu transparentnosti od strane Instituta za javne financije.

Općina Klis svake godine povodom božićnih i novogodišnjih blagdana osigurava bonove za invalide domovinskog rata, nezaposlene osobe, korisnike prava na zajamčenu minimalnu naknadu i umirovljenike.

Također, Općina Klis je spremno odgovorila na pandemiju koronavirusa i na vrijeme pripremila mјere za pomoć gospodarstvu i mještanima. Troškovi administracije smanjeni su za vrijeme pandemije u korist pogodenih skupina društva. Osnovan je mobilni tim koji stoji na usluzi starijim osobama s više od 65 godina, onkološkim, kroničnim i nepokretnim bolesnicima za usluge opskrbe hranom i lijekovima.

TVRĐAVA GRADILIŠTE I VRIJEDNO NALAZIŠTE

RADOVI NA LJETNOJ POZORNICI OTKRILI ARTEFAKTE

Zahuktali su se radovi na tvrđavi Klis na izgradnji ljetne pozornice tijekom kojih su otkriveni vrijedni ostaci starih građevina.

Kroz projekt Urbane aglomeracije Split – Uređenje ljetne pozornice na tvrđavi Klis, izvođači su tvrtka NEIR d.o.o. i PRVI TREPTAČ d.o.o. Ukupna vrijednost projekta je 5.662.470.08 kuna, od čega je čak 85 posto financirano sredstvima Europske unije.

Općina Klis sredstva je namijenila za uređenje ljetne pozornice na tvrđavi Klis, sanaciju i nadogradnju u izvorni oblik Topničke vojarne te prenamjenu u prostor za održavanje izložbi i suvenirnicu, obnovu objekta Mali kvartir, sanaciju vegetacije te izvedbu otvorene pozornice i 3D mapiranje.

Kao i kod svakog građevinskog zahvata na tvrđavi Klis i ovoga puta su pri arheološkom sondiranju pronađeni ostaci starih građevina i artefakti koje tek treba istražiti.

VAŽNI POTICAJI – OPĆINA SUFINANCIRA MLADE OBITELJI

ANA ŠARIN GRADI KUĆU U PRUGOVU

Nakon što su objavljeni rezultati natječaja za dodjelu zemljišta mladim obiteljima za izgradnju obiteljske kuće, načelnik Općine Klis, Jakov Vetma potpisao je prvi ugovor o pravu građenja na parceli veličine 600 metara četvornih u Prugovu.

Ugovor o pravu građenja potписан je s Anom Šarin na rok od 99 godina s mogućnošću otkupa parcele već nakon 10 godina korištenja iste, uz najam od oko 90 kuna mjesečno.

Prigodi svečanog potpisivanja ugovora ispred Općine nazočili su načelnik Općine Klis, Jakov Vetma i

predsjednik Općinskoga vijeća Josip Didović, a druge strane bila je nazočna cijela obitelj Šarin.

Zanimljivo je da uz desetak pristiglih prijava na natječaj samo obitelj Šarin ispunila sve uvjete natječaja. Trenutno je u tijeku ponovljeni natječaj za preostalih pet parcela u Prugovu koji traje do 1. ožujka tekuće godine, a svi detalji i uvjeti se mogu pronaći na službenoj web stranici Općine Klis.

Uz komunalno opremanje Općina Klis će buduće investitore osloboditi i plaćanja komunalnog doprinosa, a

Prvi ugovor o pravu građenja potписан je s Anom Šarin na rok od 99 godina s mogućnošću otkupa parcele već nakon 10 godina korištenja, uz najam od oko 90 kuna mjesečno

sve na tragu pozitivnih demografskih mjeri.

Dodjelom zemljišta po izrazito povoljnim uvjetima za mlađe obitelji Općina Klis postaje sve ugodnije i prosperitije mjesto življena za sve generacije.

- Zemljišta koja nudimo po minimalnim cijenama omogućit će mlađim obiteljima u našoj općini da uz značajno niže troškove riješe stambeno pitanje i na taj način osiguraju ključne preduvjete za budućnost. Budući da je cijelo područje Dalmatinske zagore proteklih desetljeća bilo podložno valu iseljavanja, ovakvim pozitivnim demografskim mjerama i pronatalitetnim politikama želimo zadržati stanovništvo i stvoriti uvjete za kvalitetan život, rad i podizanje obitelji. – naglasio je načelnik Općine Klis, Jakov Vetma.

ČUVAMO USPOMENU NA SLAVNOG KLIŠKOG KAPETANA

ŽRTVA PETRA KRUŽIĆA U BITCI NA JADRU

Piše: Iva Kegalj

Klis se i ovoga ožujka prisjetio pogibije slavnog kliškog kapetana Petra Kružića i pada Tvrđave Klis. Tog 12. ožujka 1537. godine nakon više od 15 godina opsade i borbi, osmanska vojska uspjela je osvojiti slavnu tvrđavu Klis. Srednjovjekovni Klis bio je sjedište hrvatske obrane protiv turskih osvajača. Osvajanjem Klisa, Osmanlije su uspjele zauzeti i Solin te prodrijeti preko Kaštela do Splita kojeg nisu nikada uspjeli osvojiti.

Protuosmanlijske borbe vođene tijekom 16. stoljeća na krvlju natopljenoj tromedi velikih carstava, habsburškoga, mletačkoga i osmanlijskog, iznjedrile su nekolicinu znamenitih hrvatskih ratnika i ratovoda, čija se slava pronijela diljem kršćanske Europe i čiji su pothvati izazivali divljenje na mnogim onovremenim dvorovima. Među njima je i Petar Kružić, glasoviti kapetan kliški. Na novoj zapovjednoj dužnosti sudjelovao je s banom Petrom Berislavićem u bitki na Plješevici, u kojoj je ban izgubio glavu. Doslovce, jer su mu

Prije smaknuća kapetan Kružić uputio je posljednji apel za spas "Umiremo od gladi i svake nevolje. Neka vaša milost zna, sve što sam imao dao sam u zalog, blago, vjeru i dušu, a sada više nemam što dati. Dok je toga bilo, živio sam, branio i držao gradove kraljeve svjetlosti. Sada više dalje ne mogu jer mi je svega nestalo od čega ljudi žive."

je odrubili martolozi, pripadnici vojnog reda sastavljenog uglavnom od podjarmiljenih kršćana i Vlaha stočara iz Bosne, koje su Osmanlije držali u pograničnim gradovima i koristili se njima za najprljavije vojne zadatke. Kružić je u potjeri sustignuo martologe i preoteo im krvav plijen.

Tako je postao jedan od najistaknutijih hrvatskih vojskovođa na granici s Osmanlijama. Pobijedio je 1524. osmansku mornaricu usidrenu u Skradinu, koja se spremala zatvoriti kliško područje s morske strane, a sudjelovao je 1525. i u pohodu Krste Frankopana uperenom protiv osmanskih opsjedatelja Jajca. U nekoliko je navrata obranio da Klis padne pod opsadu (1524., 1527., 1530., 1531.).

Prilike na bojnome polju u Hrvatskoj južno od Velebita bile su sve teže, djelomično i zbog nedostatne pomoći koja je pristizala od kralja Ferdinanda. Njegovu je blagajniku Kružić još 1528. uputio potresno upozorenje: "Umiremo od gladi i svake nevolje. Neka vaša milost zna, sve što sam imao dao sam u zalog, blago, vjeru i dušu, a sada više ne-

mam što dati. Dok je toga bilo, živio sam, branio i držao gradove kraljeve svjetlosti. Sada više dalje ne mogu jer mi je svega nestalo od čega ljudi žive."

Kružić je i dalje postizao određene uspjehe u obrani Klisa (1534., 1535.), ali sve se teže bilo oduprijeti osmanlijskoj navalji. U kolovozu 1536. Osmanlije su iznova opkolili grad. Kružić je od Ferdinanda dobio čete, a vojna je pomoć pristigla i od pape Pavla III., ali uzaludno. Bitka podno Klisa, na ušću Jadra, 12. ožujka 1537. završila je potpunim porazom hrvatske kršćanske vojske. Poginuo je i Petar Kružić, a Osmanlije su mu odrubili glavu. Klis se poslije toga predao, a njegovim padom bilo je izgubljeno i posljednje uporište u Hrvatskoj južno od Velebita. Doskorra je čitava južna Hrvatska dospjela pod osmansku vlast.

O ČETIRISTOTOJ GODIŠNJIĆI DA JE KLIS
JEDNOM SREDIŠTE HRVATSKE PRIMORSKE ŽUPE
KRUNSKO DOBRO HRVATSKIH NARODNIH VLADARA
POTOM SIJELO SVAČIĆA I NELIPIĆA MOĆNIH

HRVATSKIH RODOVA
SMRĆU KAPETANA PETRA KRUŽIĆA
DNE 12. OŽUKA 1537

POSLJEDNJI SVIH GRADOVA HRVATSKE BANOVINE

PODLEGAO PREMOĆNOJ BUJICI TURSKOJ
BRAĆA HRVATSKOGA ZMAJA I HRVATSKO DRUŠTVO
BIHAĆ

UZ SUDJELOVANJE NARODA I OPĆINE KLISA
OVU SPOMEN PLOČU
DOMAĆIMA NA PONOS I POUKU STRANCIMA NA
RAZMIŠLJANJE

O NAŠIM ŽRTVAMA ZA OBRAZU KRŠĆANSTVA I
EVROPSKE KULTURE
GODINE 1937

P
Natpis je sastavio arheolog i povjesničar
don Frane Bulić, a slova je oblikovao pozнати kipar
i medaljer Ivo Kerdić

POSJET MINISTRA U ČAST 7.ROĐENDANA PODUZETNIČKOG INKUBATORA

ZELENA ENERGIJA: GRADI SE PRVA SOLARNA ELEKTRANA

Poduzetnički inkubator Klis obilježio je sedam godina rada, a u čast te, za Klis vrijedne obljetnice, Klis je nedavno posjetio ministar gospodarstva i održivog razvoja, Tomislav Ćorić. Ministra su u Klisu dočekali župan Blaženko Boban, te domaćini na čelu s načelnikom Općine Jakovom Vetmom.

Poduzetnički inkubator, tvrtka osnovana u 100% vlasništvu Općine Klis, osnovana je 2014. godine sredstvima EU, a prva je potporna institucija u Splitsko-dalmatinskoj županiji. Vrlo aktivno i inovativno djeluje u području razvoja gospodarstva kroz malo poduzetništvo, ali i održivi razvoj lokalne samouprave.

U radnom dijelu sastanka otvorene su teme o unaprjeđenju suradnje Inkubatora i Ministarstva kroz informiranje i razvoj poduzetništva, te zatvaranje kamenoloma i tupinoloma na području Općine Klis i prelazak na nove - zelene izvore energije.

Ministar Ćorić naglasio je kako je Poduzetnički inkubator Klis dobar primjer kako se kroz poduzetničku aktivnost može poticati mlade, stvarati prilike i davati uvjete za rad. Također je činjenica da je Splitsko-dalmatinska županija u proteklih neko-

Ministar je naglasio kako je Poduzetnički inkubator Klis dobar primjer kako se kroz poduzetničku aktivnost može poticati mlade, stvarati prilike i davati uvjete za rad

liko godina jedno veliko gradilište, gdje se ulaže preko 4 milijarde kuna radova samo za poboljšanje vodno-komunalne infrastrukture, što je pokazatelj da jedinice lokalne samouprave rade jako dobar posao. Župan Boban naglasio je kako Općina Klis

ima veliki potencijal u razvoju turizma, te je podsjetio i na skorašnju realizaciju još jednog velikog projekta - izgradnju regionalnog trenažnog centra za sve hitne službe. Posebno je pohvalio projekte u domeni demografske obnove kojima prednjači u županiji i cijeloj Republici Hrvatskoj.

Načelnik Klisa Jakov Vetma najavio je skoru izgradnju prve solarne elektrane na području Općine Klis, kao i što skorijeg zatvaranja tupinoloma i kamenoloma, koji štetno djeluju na okoliš i lokalno stanovništvo.

- Ove investicije su vrijedne 150 milijuna eura i želja nam zaokružiti priču kako bismo imali što ugodniji ambijent za život naših mještana. – kazao je Vetma.

Također, najavio je skri početak radova izgradnje sekundarne kanalizacije vrijedne 86 milijuna kuna.

KNJIGA JE IN – NAŠA KNJIŽNICA I ČITAONICA AKTIVNA U VRIJEME PANDEMIJE

KNJIGE ČITAJ, O EKOLOGIJI I BAŠTINI PITAJ

Piše: Lea Smolaka

Narodne knjižnice i čitaonice su u vijek u manjim gradovima imale važnu društvenu ulogu. Prevenstveno, one su mjesto susreta i druženja, ali i sigurnosna mreža informacija za naše učenje, formalno i neformalno obrazovanje, posao, rad i razonodu. U zahtjevnoj godini koja je iza nas, naša knjižnica je morala preispitati sve svoje oblike djelovanja, odnosno prilagoditi se na novu situaciju koju uporno odbijamo nazvati – novim normalnim.

16. ožujka po prvi put smo zatvorili vrata, a taj period onda iskoristili za provođenje obvezne revizije našeg fonda, kako ne bismo opet zatvarali knjižnicu krajem godine. Statistika naše revizije je pokazala da Klišani izuzetno dobro čuvaju knjige i brinu o njima kao o onom što zaista jesu – zajedničko dobro.

Ponovno otvaranje u svibnju ponovno nam je donio normalizaciju rada te smo u promijenjenim uvjetima mogli ponovno izdavati knjige pažeći na vaše i naše zdravlje kroz niz poduzetih koraka. Knjige smo zatvarali u karantene, a dezinficijens nam je postao neizbjježno sredstvo za rad. Sredstva rezervirana za odvijanje događanja smo preusmjerili na nabavu knjižnih naslova pa smo tako u prethodnoj godini uložili više od 55.000 kuna na nove knjige, dok je veći dio financirala Općina, a ostatak Ministarstvo kulture i medija. Sredstva Ministarstva kulture i medija smo pribavili prijavom na redoviti godišnji natječaj, šestu godinu zaredom. Osim u nabavu novih naslova,

Osim u knjižni fond, ulagali smo u virtualni rad te osmišljavali mrežne sadržaje; za vrijeme prvog lockdowna organizirana su dva mrežna kviza znanja, natječaj za najbolji likovni rad posvećen knjižnici

ulagali smo u naš virtualni rad te osmišljavali mrežne sadržaje. Tako smo za vrijeme prvog lockdowna organizirali dva mrežna kviza znanja, natječaj za najbolji likovni rad posvećen knjižnici te dodali i organizirali sve slobodne korisne poveznice za online sadržaje na našu službenu mrežnu stranicu. Putem mreže smo se trudili odgovarali na vaše upite u najkraćem roku. U dobroj suradnji s osnovnom školom, zahvaljujući pozitivnoj reakciji ravnatelja, zajedno smo osigurali dovoljan broj lektirnih naslova, čak i kad su škole bile zatvorene za rad uživo. Početkom nove školske godine pomogli smo našem Uskoku da obilježi svoj rođendan uz likovno-literarni natječaj i izložbu u prostorijama knjižnice.

U mjesecu hrvatske knjige smo osigurali nove mrežne sadržaje i foto

natječaje kako bismo obilježili ove važne datume za naš rad. Tema MK bila je Razlistaj se!, s ciljem upućivanja na važnu tematiku očuvanja okoliša, koja nas sve više okupira i zanima. Organizirali smo virtualni kviz znanja s ekološkim temama, natječaj za najbolju fotografiju iste tematike te nekoliko pričaonica uz poštivanje mjera. Na našim službenim stranicama su postavljene virtualne izložbe vaših likovnih radova koje možete pogledati. Nastojali smo se više aktivirati na društvenim mrežama, pa odsad naše preporuke, objave i događanja možete pratiti i na Instagramu, a izradili smo i You Tube kanal.

Novi projekt, nova budućnost, naša zajednica DVD Klis dobio je projekt financiran iz ESF u vrijednosti od 1.596.826,70 kuna, s partnerima Općinom Klis, Narodnom knjižnicom i čitaonicom u Klisu te Udrugom MI – Split. Narodna knjižnica će tako kao partner svojim sadržajima sudjelovati u realizaciji izvrsne ideje o zajedničkom Društvenom centru, centru koji će različitim događanjima obogatiti život naše lokalne zajednice. U rad centra se mogu uključiti svi koji to žele, ili kao volonteri, ili kao sudionici naših događanja.

**Naše objave možete pratiti, a svoje prijedloge i upite postaviti putem facebooka
(Narodna knjižnica i čitaonica u Klisu; Društveni centar Klis) i instangrama (knjiznica_klis)**

ULAGANJE U ZAGORU

OBNOVA ŠKOLE U BRŠTANOVU

Tomislav Đonlić, županijski pročelnik UO za prosvjetu, kulturu, tehničku kulturu i sport, Lidija Žekan, ravnateljica OŠ Kneza Branimira iz Muća, Igor Vrvilo, predsjednik MO Brštanovo i načelnik Općine Klis, Jakov Vetma obišli su područnu školu u Brštanovu kako bi dogovorili na koji način urediti zgradu u kojoj 23 učenika pohađa nastavu.

Nakon što se izradi projektna dokumentacija za energetsku obnovu i sustav grijanja započet će se s obnovom prilično dotrajale zgrade.

ČUVAMO BAŠTINU U CRKVI UBDM

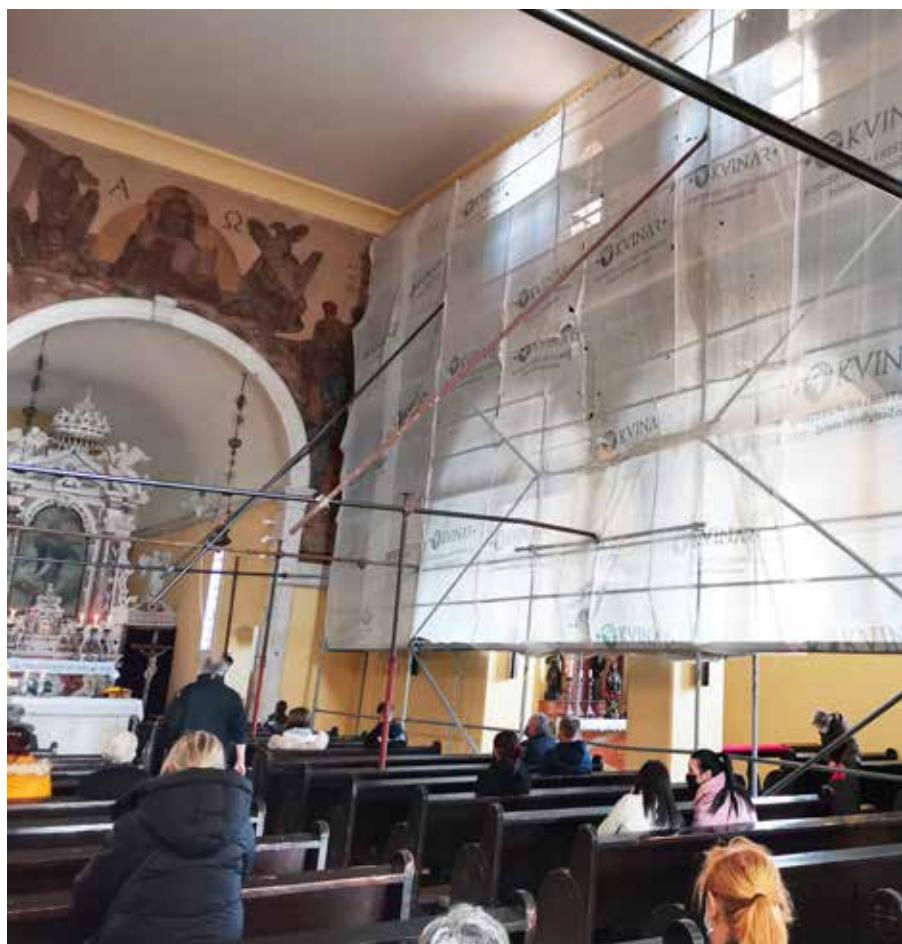
NOVO RUHO PARAČEVIH FRESKI

Župna crkva UBDM nadaleko je poznata po freskama koje su djelo poznatog hrvatskog slikara Vjekoslava Paraćea, a nastale su tijekom 1938. i 1939. godine.

Tijekom godina i uslijed vremeninskih neprilika, posebno izloženosti vlažnim atmosferskim utjecajima, došlo je do promjena na freskama.

Autor je sedamdesetih godina prošlog stoljeća uz pomoć restauratora popravio oštećenja na dijelu fresaka.

Upravo su u tijeku radovi na restauraciji, oštećenih vlažnim atmosferskim utjecajem i zubom vremena.

BROJNI KOMUNALNI PROJEKTI

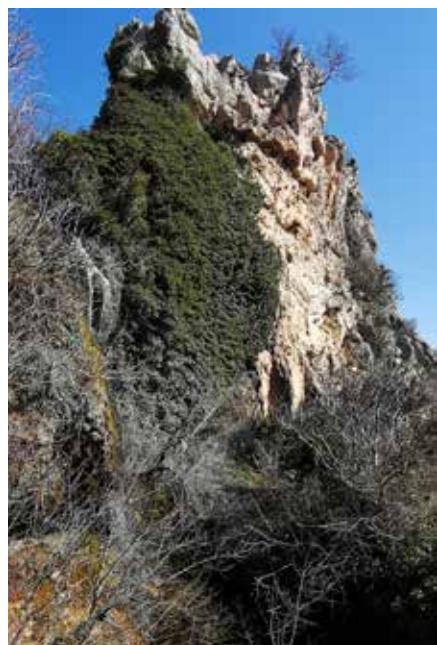
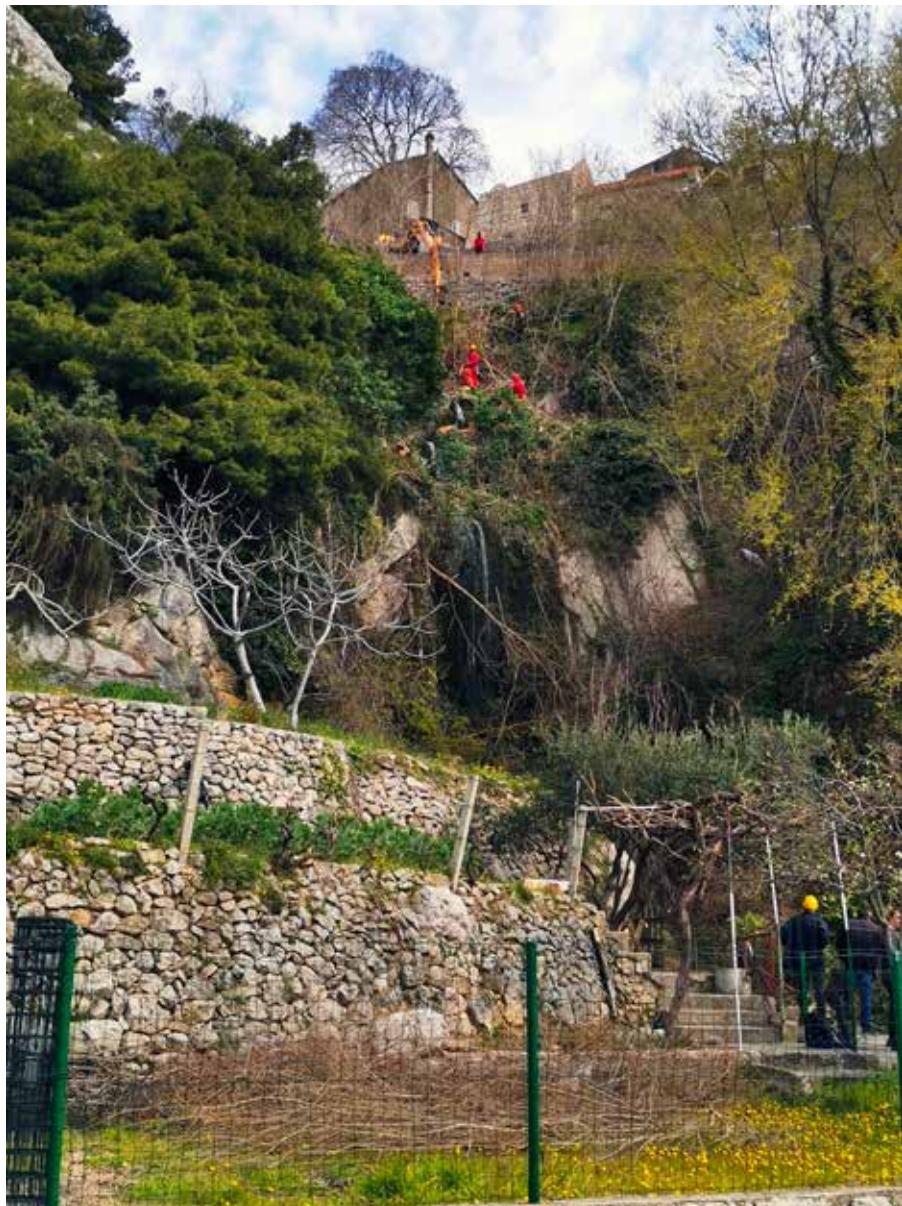
ČIŠĆI BUNARI, ČATRNJE, BAĐANA...

Na sastanku čelnika Općine Klis i predstavnika Hrvatskih voda-VGO iz Splita dogovorena su tri projekta na području Klisa:

1. Postojeća biciklistička staza kroz kliško polje će se uzvodno potokom produžiti do ispod Vetmića mosta i urediti.
2. Uređenje Bađane
3. Uređenje česme Tri kralja i vodo-pada ispod istoimene česme.

Za zagorski dio Općine se priprema popis bunara i čatrinja s čistim imovinsko pravnim odnosima nakon čega će se krenuti u realizaciju prioriteta.

Radovi na čišćenju potoka (vodo-pada) kroz Varoš su u tijeku, a u vrlo zahtjevnoj akciji čišćenja sudjeluju radnici Vodoprivrede i pripadnici Gorske službe spašavanja iz Splita

KRALJEVSKI MOĆNA, TAJANSTVENA I TEŠKO OSVOJIVA TVRĐAVA KLIS

Novi je dan na pomolu! S Mosora se prema Klisu probijaju prve zrake izlazećeg sunca. Unutar bedema vlada barem privremeni mir. Vojnici pomno promatralju okolinu čuvajući zidine grada, žene unutar kamenih kuća razgaraju vatu i mijese kruh, a muškarci su već u stajama i hrane stoku.

Ali ne zadugo! Zaglušujući topot konjskih kopita opet trese zemlju. Mir je prekinut, po tko zna

koji put! Znaju oni što im se spremi! Već umorni od stalnih osmanlijskih pohoda sigurni su da će i ova bitka biti nemilosrdna kao i svaka do sada, ako ne i gora.

Osvajači u zlokobnom jurišu imaju samo jedan plan – preuzeti tvrđavu! Mačevi su spremni, a viziri spušteni. Nema uzmaka! Od silnog topota trpi i suncem opaljena dalmatinska zemlja, a gusto dignuti oblaci prašine najavljuju veliku opasnost.

Gnjevni krikovi osvajača odbijaju se od klisure moćnih dalmatinskih planina, Kozjaka i Mosora, stvarajući jezivu jeku, najavljujući ljuti boj! Još malo i tu su! Tko li će pobijediti? Hoće li ovaj put napadači imati više sreće? Hoće li izvući živu glavu ili će ostati negdje nepomično ležati na ovoj pustopoljini podno Klisa kao i mnogi do tada koji su je poželjeli osvojiti?

Dimilo se iz kubura, sijevalo od udara. Strijele su nemilosrdno palile razbacano sijeno, a mačevi se ukrštavali. Zrakom su letjeli teški budzovani razbijajući i najčvršće oklope. Zlokoban zvuk metala zvonio je na sve strane, a snaga napadača konačno je počela kopnjeti pred naletima vrelog ulja koje se u mlažovima slijevalo niz zidine. Gotovo je! Stasiti, hrabri i ponosni uskoci još su jednom uspjeli odbiti napad i obraniti svoj Klis – rekonstruirali su jednu od povijesnih bitka Filip Ninčević i Damir Žura, “moderni uskoci” koji je s drugim članovima udruge Kliški uskoci svake godine krajem srpnja i scenski ozivotvore.

“Ovo je naša povijest. Naši su

precij tijekom duge i neprekinute dvije tisućljetne povijesti ovdje na svom ognjištu u Klisu vodili sretne i nesretne bitke, imali su podvige i poraze. Mi smo im danas beskrajno zahvalni što su nam kao zalog prošlosti za budućnost predali tvrđavu i ovaj komad zemlje. Tu se na tom ognjištu radala naša kultura i tradicija, odatle potječu naši korijeni. To je sveto mjesto za nas Klišane, kolijevka naše opstojnosti” – s puno ponosa kazao je Jakov Vetma, prvi čovjek Klisa.

Čari Dalmatinske zagore

Tvrđava Klis nalazi se na vrhu kamene, strme i nepristupačne klisure odakle se otvara rajski pogled na okolne gradove Solin i Split, Kaštela, Trogir, otoke Čiovo, Šoltu i Brač,

a na horizontu se naziru i otoci Hvar i Vis.

Tijekom duge i često ometane povijesne izgradnje kliška tvrđava je ostavila trajan pečat na mjesto i ljudе, pa i na one slučajne putnike koji se s obzirom na sedam kilometara udaljeni Split i tridesetak kilometara udaljeni Trogir tu i sasvim nenadano nadu.

Nije ni čudo jer ni hrvatski kraljevi, ni drugi osvajači nisu odoli-

jevali prirodnim ljepotama, blagoj klimi i strateškom položaju ovog kraja. Obilje sunca, pogled na prelijepje planinske pejzaže Mosora, Kozjaka i Biokova te zlatom jutarnjem suncu obavijeno plavetnilo Jadran-skog mora očarali bi svakog tko bi i jednom zagazio na ovo kliško tlo.

Kliška jela koja nikad ne blijede

Jela servirana na stolovima starosjedioca pripremala su se na otvorenim kominima. Poseban ukus hrane pomiješan dimom vatre i danas se čuti u okusima i mirisima nadaleko čuvene kliške janjetine, kruhu ispod peke i *ujenku* čiji je glavni sastojak domaća blitva, izrasla na osunčanim obroncima, zalijevana kristalno čistom vodom s obližnjeg izvora rijeke Jadro.

Vrijedne Klišanke i danas, kao nekada davno i njihove prabake, rade slasticce po posebnoj recepturi koristeći domaće smokve, groždice, koricu limuna i naranče, maslinovo ulje, prošek, ružmarin, lavandu i bademe, golicajući nepca i najizbirljivijim sladokuscima. Ti posebni mirisi Mediterana šire se mjestom jednako kao i prije nekoliko stotina godina, a sve zahvaljujući entuziazmu mudrih žena koje su slatke recepte spremale, ostavljajući ih u nasljeđstvo i za buduća vremena.

Ide li moderna gastronomija uz antičko staklo?

Deana Miletić je u svom gastro stvaralaštvu otišla i korak daleje. U romantično uređenoj kuhinji, okružena bjelinom ručno rađenih čipkastih zavjesa i komadima starinskog namještaja, napunjenih kolekcijom antičke keramike i stakla, radoznalo i hrabro eksperimentira. "Velim eksperimentirati. Kada sam u stvaralačkoj ekstazi misli mi leprešaju, zamišljam, kombiniram esencije i okuse – zaneseno kaže Deana Miletić, vlasnica OPG Spara.

U takvom zanosu su nastali i kolači Uskočka pogača, Kliška štruca i Spara koje uz pomoć svoje mlade partnerice Ivane Perić svakodnevno mijesi, puni i peče, šaljući ih za stol obožavateljima dobrih okusa. U tim je kolačima uspješno zarobila obilje mediteranskih mirisa kao i djevičanski okus domaćeg maslinovog ulja. A džemovi!!! To je tek poseban okus kojeg treba ispro-

bati jer u njima se kriju okusi svekolikog zemaljskog blaga, domaće smokve, jabuke, naranče i limuni, šljive i breskve kao i mnoge druge kombinacije. Veliki mi je izazov, ali i zadovoljstvo sljubiti raspoložive okuse i mirise mediteranskih biljaka u jednu sasvim novu, još neotkrivenu gastronomsku cjelinu sa željom da jednog dana postanu i tradicijska baština ovog kraja."

Stella Croatica – na raskrižju modernog i tradicionalnog

Na drugoj strani Klisa, na Poličevom posjedu Stella Croatica maštovito je uklopljena sinergija modernog i tradicionalnog. Ono se ogleda u moderno uređenim poslovnim

zgradama i nekoliko rekonstruiranih kamenim kuća koje čine jedinstvenu sliku tradicijskog eko sela. Kamena gradnja i unutarnje uređenje dnevnog prostora, soba, otvorenog komina, konobe i staje za stoku evociraju uspomene na neka prošla vremena i život obitelji na ovom kršu, u Dalmatinskoj zagori.

"U ovim kamenim kućama tijekom sezone dočekujemo goste, peće se kruh pod pekom, degustiraju najbolji sirevi s okolnih imanja i miješaju s okusom našeg ekstra djevičanskog maslinovog ulja, sladi domaćim slasticama izrađenim po recepturi suprugine obitelji – kaže Andrija Polić. Na spomen obitelji i supruga Melita se vrlo emotivno pri-družila razgovoru. "Uživam prenos i

ti znanja, spoznaje i srdačnost koju sam baštinila u kući svojih roditelja. Ovo je naša kuća, naš dom i želim da u njoj dočekamo naše goste na najljepši mogući način, da se osjećaju kao da su došli kod najboljih prijatelja. Ponuditi ih delicijama posebnog okusa, upoznati ih s tradicijskom kulturom i pokazati im kroz naše slastice i prirodne pripravke koliko

su biljke ovog kraja moćne. Mi ih ne koristimo samo u gastronomiji, već ih svakodnevno stavljamo i u službu ljepote i zdravlja."

Prema riječima sugovornika ovaj krševiti kraj ima neku posebnu energiju koja se osjeća, pljeni. Zemlja koja zove da joj se posvetiš. Naizgled škrtla, ali po mnogo čemu specifična i veličanstvena. Komad

zemlje koji na najsrdačniji i najšarmantiji način spaja život modernog i prošlog vremena, objedinjujući prirodu, tradiciju, kulturu, običaje i gastronomiju.

I na kraju i... Igra Prijestolja!

Kliška tvrđava je svojom impozantnošću osvojila i produkciju mega popularnog serijala Game of Thrones. Glumci Emilia Clarke, Nathalie Emmanuel, Iain Glen svjetski su odigrali uloge u kliškoj tvrđavi i pronijeli njeno ime svijetom. Tvrđava se pojavljuje u sceni kada Daenerys Targaryen i njezina vojska ulazi u grad Meereen s namjerom da oslobode robeve.

Daenerys je otkrivši Klis, pronašla i ključ, što u prijevodu i znači ime Klis. Došavši sa sjeverne strane planinskog prijevoja otvorila je vrata koja vode prema Dalmaciji i otkrila veličanstvenu sinergiju krša i Jadranskog mora.

Uzmite i vi svoj ključ, otključajte ova vrata jer u toj ćete dalmatinskoj ljepoti zasigurno pronaći još mnoga neotkrivena blaga. Da, i Bunare Rajčice! Izgledom vanzemaljski krški fenomen Dalmatinske zagore u kojem se nalazi deset bunara napravljenih još u antičko doba. U njima i danas ima vode koja se u tišini pomno posloženog kamena mirno ljeska i igra sa suncem.

Izvor: www.anitapaladabrand.com/

DAROVI ŽENAMA

Prigodom Međunarodnog praznika žena – 8. ožujka, načelnik Općine Klis Jakov Vetsma uručio je prigodni poklon svim djelatnicama Općine Klis, Poduzetničkog inkubatora, ravnateljici Narodne knjižnice i čitaonice i odgajateljicama u vrtiću. Tom prigodom je istaknuo kako je i rad naše općina uspješan zahvaljujući jakim ženama te kako je njihov doprinos nemjerljiv.

Kliška tvrđava su drevne zidine, ostaci bogate povijesno-graditeljske baštine, brojni arheološki tragovi stoljetnog života, nastajanja i postojanja, ali i veoma zanimljiva flora bogata brojnim endemima.

O prisustvu Delmata u ovom krajevima svjedoči veći broj arheoloških nalaza među kojima se ističe sačuvano svetište Silvana, ilirskog božanstva šuma i rijeka, čiji je reljefni prikaz uklesan na litici podno izvora vode u predjelu Tri kralja.

Drugi reljef s prikazom Silvana otkriven je na lokalitetu Peruča, kao i manji reljef pronađen u blizini s prikazom triju nimfi i boga Silvana. Osim toga u Klapavicama je otkriveno svetište, a na putu za Majdan mali kameni žrtvenik posvećen ovom božanstvu.

